

Giáo há»™i mã bÃ- á»©n quanh ngÃ'i má»™ cá»• trong cÃ'ng viÃ»n Tao Ä»Ä n

Ä»Ä'ng gÃ»p cá»§a Trá»§n ChÃ»nh NghÃ»a
22/02/2017

Giáo mã bí ©n quanh

ngôi mù cõ trong công viên Tao àn

* Trá»§n Chánh Ngh)a

Tr°Ùc ngôi mù là mùt t»m

biÃ»n b»ng Ông ghi rõ: "Di tích ki»n trúc ngh» thu-t c»p thành phñ: MÙ cõ hí Lâm °ác công nh-n n m 2014".Á Phía sau t»m biÃ»n là mùt qu»n thÃ mù táng vùi lñi ki»n trúc ci x°a. Hai ngôi mù i»n n»m ká nhau °ác xây đñg b»ng hấp ch»t ô d°Ùc (vôi sñng, cát m»n, b»t vĩ sò trùn vùi m-t mía và n°Ùc nh»t c»a mùt loji cây r»ng).

Khu mù cõ và bia công nh-n di tích trong công viên

Tao àn

Bên trong qu»n thÃ này có tiÃ»n s»nh,

sân thý và nhà mÓ. Tr°Ùc mù có bia b»ng chì Hán. C n cé t» t»m bia này có thÃ xác Ënh, ng°Ýi n»m trong mù kia là ông Lâm Tam Lang (m»t n m 1795) và vÃ là bà Mai Th» Xã (ch°a xác Ënh n m sinh, n m m»t).

T» dòng chì trên bia " jì Nam. HiÃ»n kh»o

trñg giang..." cho th»y, ngôi mù °ác xây vào thÝi Minh Mìng khi quñc hi»u

n°Ùc ta lúc b»y giÝ là jì Nam.Á

Nh° v-y, kh» n ng mù °ác xây vào n m

1895, là n m vua Minh Mìng .t lji quñc hi»u.

M-t tr°Ùc c»a ngôi mù

MÙt

công nhân làm vi»t tji công viên kÃ lji: "Tôi làm vi»t tji công viên nhiÁu

n m nay. Có nhñng lúc tôi ph»i ß lji trñc êm nh°ng ch°a bao g.p chuy»n gì kó lji.

V-y mà

không hiÁu có tin Ón th»u d»t t» âu, khi»n cho nhiÁu ng°Ýi c» tin sã hãi. ChoÁ ÿn n m 2014, ngôi mù này °ác xác Ënh là mù °ác công nh-n là di tích thì nhñng tin Ón kia mùi h»t".

Lúc này, d° lu-n mùi xoay sang chiÁu

h°Ùng khác, muñn bi»t thân th» ng°Ýi n»m trong ngôi mù là ai...

Gia

ph» l»ng l«y c»a dòng hí Lâm

Gia ph»

hí Lâm tji t»nh Kiên Giang có ghi : " Ýi Th» 1: Ông Lâm Tam

Lang (17?? - 1795).Á Ông Lâm Tam Lang, tñ là Nguyên Th»t, không bi»t n m

sinh. Ông m»t vào mùa thu n m »t Mão (1795).Á

Ông

là ng°Ýi gñc ß Qu»ng ông, Trung Quñc di c° sang Vi»t Nam, c° ngã tji

Sài Gòn, Gia Ënh.

Ông có

vã là bà Mai Thẽ Xã (không rõ n m sinh, n m m†t). Ấ MÙ nguyên táng cạ hí tị V°Yn Ông Th°ang, Sài Gòn (nay là V°Yn Tao àn, Qu-n 1, TP.HCM)".

Nhà bia, có bia xác nh-n tên ng°Yi trong mù. Tị

ây, lúc nào cing có nhang và hoa.

Cing theo gia ph£, ông bà Lâm Tam Lang

có 4 ng°Yi con. Trong ó ng°Yi con thẽ 3 là ông Lâm Phong Quang. Ông Quang sinh ra Lâm Kim Diêu rÓi Diêu sinh tịp Lâm Quang Ky.Ấ

Lâm Quang Ky chính là phó t°Ung cạ

anh hùng dân tÙc NguyẤn Trung Trĩc. Ông là ng°Yi ã óng vai "Lê Lai cêu

chúa", hy sinh thay cho NguyẤn Trung Trĩc n m 1868, thĩ 29 tuÕi.Ấ

HìÇn nay tị Rịch Giá, Kiên Giang, tên

Lâm Quang Ky °ác t cho mùt con °Yng IỦn, song song vỦi °Yng NguyẤn Trung Trĩc.

Giai thoị kã lị r±ng, rịng sáng

16/6/1868, ngh)a quân NguyẤn Trung Trĩc, trong ó có Lâm Quang Ky làm phó t°Ung,

ã tÕ chęc t±n công chi¿m l±y Ôn Kiên Giang ang trong tay ng°Yi Pháp và làm

chợ nị ó °ác 5 ngày. Quân pháp ph£n công ngh)a quân th¿ cõ, vi khí kém, nên không gĩ °ác thành.

Trong tình th¿ hiẤm nghèo, Lâm Quang

Ky cùng mùt sÑ ngh)a quân c£m tí tĩ nguyÇn ß lị c£m chân quân Pháp. NguyẤn

Trung Trĩc rút lĩc l°ang chính vÁ Hòn Chõng. Lâm Quang Ky m-c

chi¿n bào cạ NguyẤn Trung Trĩc, c£m cÝ IÇnh, cÑ tình chi¿n ¥u kéo dài thÝi gian.Ấ

CuÑi cùng, quân Pháp b¬t °ác ông cùng

vỦi sáu ngh)a binh khác. Ông tĩ x°ng là NguyẤn Trung Trĩc. ChẾ huy quân Pháp

inh ninh ã b¬t °ác lãnh tả ngh)a binh nên không cho quân truy uÕi nữa.Ấ

Qua ngày hôm sau, và viÇc trên bỄ bị

IỦ. R†t téc gi-n, Pháp sai ng°Yi em t†t c£ ra xí tị chã Rịch Giá. Ng°Yi dân

bị¿t chuyÇn, gĩ ông là Lê Lai Kiên Giang.

Nh° v-y, anh hùng dân tÙc Lâm Quang Ky

là cháu gĩ Lâm Tam Lang b±ng ông cÑ. ¿n Ýi thẽ 7, hí Lâm có mùt nhân v-t nÕi tịng khác xu†t hiÇn.Ấ

Gia ph£ hí Lâm ghi nh° sau: "Lâm

ình Phùng là cháu Ýi thẽ 5 cạ Lâm Kim Diêu và là cháu Ýi thẽ 7 cạ ông tÕ

Lâm Tam Lang".Ấ

Lâm ình Phùng chính là tên th-t cạ

nhịc s) Lam Ph°ing, ng°Yi nhịc s) tài hoa vỦi ñhĩng tác ph©m tình ca nÕi tịng

nh° "Phút cuÑi", "Duyên ki¿p", "Tình ngh)a ôi ta chẾ

th¿ thõi"...

Ngày 10-4-2014, UBND TP HCM quy¿t Ęnh công nh-n mù

cÕ hí Lâm là di tích lĘch sí c±p thành phÑ Ę gin gĩ, b£o tón.Ấ

Theo ánh giá hiÇn trịng di tích trong Danh mác kiẤm

kê di tích lĘch sí - v n hóa trên Ęa bàn TP.HCM giai oịn 2010-2020:

TỔng thẢ công trình ki¿n trúc mù cÕ hí Lâm °ác b£o

tón t°ing Ñi nguyên v'n. ây là mùt trong ñhĩng ngõi mù hãp ch†t có diÇn

tích IỦn và ki¿n trúc 1p còn lị ß TP.HCM .

Qua ó, theo Sß VH-TT-DL TP.HCM: "Sñ tón tị cạ mù cÕ mang

hĩ Lâm góp ph£n áng kã cho ngành kh£o cÕ hĩc và ñhĩn cêu khoa hĩc vÁ loịi

hình mù cÕ cạ ViÇt Nam .